

a két kísérleti iskola szellemi habitusát, de nem hihető, hogy a Ma átlagdiákját és diáklányát tipikusan jellemezné.

A másik kérdés: „Kit tartok ismerőseim között legérdekesebbnek és miért?” bőséges anyagot eredményezett és a közölt statisztikai adatok tanulságai legtöbbször korrespondálnak az általános gyermeklélektan megállapításaival. Például a fiúk kamaszkori hősimádatát kiváóan illusztrálja az idősebb férfiak iránt érzett érdeklődés ugrásszerű növekedése, majd visszaesése. (II. o. 13.53 %, V. o. 52.39 %!) VIII. o. 35.56 %!) Ugyanezt látjuk a tanár iránti érdeklődésnél is. (II. o. 5.46, V. o. 14.29, VIII. o. 6.67.) A lányoknál a másik nem iránti érdeklődés az életkorral párhuzamosan fejlődik: a II. o.-ban 10 %, az V. o.-ban 23.25 %, a VIII.-ban 50 % találta úgy, hogy legérdekesebb ismerőse fiatal, nem rokon férfi! A saját nembeliek iránt érdeklődés fiúknál is egyenletesen csökken.

A harmadik kérdés: „Kit tartok legérdekesebbnek a történelemből, vagy irodalomból ismert, vagy a ma is élő kiváló emberek közül és miért? Az erre adott válaszoknál érvényesül legjobban a környezet hatása: az otthon, az iskola, a rádió, az újságok mind-mind döntő befolyással vannak a gyermeki érdeklődés kialakulására. Mint azt a szerző megjegyzi, Hitler alakja azért van érdeklődés hömlökterében, (15 %) mert a kísérletek pár héttel az Anschluss után történtek. Ha viszont a gyermekeket ennyire betolyásolja környezete, akkor nyilvánvaló, hogy az e kérdésre adott válaszok lesznek a legkevésbé alkalmasok a gyermeki lélek megismerésére. Szerző ennek tudatában csak röviden foglalja össze az eredményeket, statisztikai formában és aránylag kevés következtetést fűz hozzájuk.

A k nyelv szigorú tudományosság mellett is könnyű, élvezetes olvasmány és a gyermektanulmány minden kedvelőjének ajánlható.

dr. Berg Pál.

Berg Pál: Az angol középiskola. (Közlemények a szegedi Ferencz József Tudományegyetem pedagógiai-lélektani intézetéből, 32. szám.) Szeged, 1939. 153 old.

Régóta került kezünkbe ilyen doktori értekezés. A kiművelt emberfő jellegzetes írása ez; benne forma (kifejező, gazdag és élvezetes stílus) és tartalom tökéletes összhangját élvezhetjük. Ez az állítmány itt nem frázis, hanem ideillő megjegyzés és ha nem ismernők e folyóirat hasábjairól Berg Pált, valóban csodálkoznunk kellene azon a széles látókörön, amely a szerzőnek egyik legnagyobb értéke, egyben pedig a munkának is legnagyobb dicsérete.

A gondolatokban gazdag *Bevezető*-t három nagy rész követi, e három fő kör az angol történelem legnagyobb elválasztottságú korszakai szerint osztja fel az időt a normann hódítástól napjainkig. Mindhárom rész azután kisebb egységekből tevődik össze; így az első pl. a normann hódítástól a renaissanceig, majd a Tudorszázad, Stuart-század és a 18. század részeket tartalmazza. A történelmi korkép a szerző elgondolásának megfelelően *átfesti* a közművelődési viszonyokat, ám ezek a gazdasági, társadalmi és politikai részekben egyaránt gazdag és élvezetes történelmi párhuzamok *önmagukban* is befejezett egészet adnak, sokhelyt oly mesteri színezéssel adva meg a kor jellegzetes hangulatát egy-egy idézettel vagy jelzős mellékmondatokkal, hogy példaképpen állíthatjuk oda mindazok számára, akik hasonló célkitűzéssel mennek végig egy ország történetén. Erőteljes és plasztikus vonásokban bontakozik ki a 19. század ismertetése során a Brit Világbirodalom szövevényes hatalmi és szellemi egysége, majd igen jól érzékeljük a legújabb kor tárgya-

lásakor a bomlasztó jelenségeket és a Világbirodalom hónapjai sokat sejtően sőtétlenek *Berg Pál* szavai mögött.

E kiváló és eléggé meg nem dicsérhetően intelligens történelmi köifestés párhuzama a *pedagógiai rész*, amely végigmegy minden kor minden nevelési célkitűzésén, az ezek által teremtett iskolatípusokon és mestéri kézzel vezeti az olvasót a számára olyannyira idegen angol iskola világában. Okulás céljából akár követésre, akár elriasztásra, megmutatja a sötét foltokat ebben a sajtóságos iskolarendszerben, ahol különböző színű nyakkendők, változó hosszúságú mellények és megszámlálhatatlan mennyiségű ütleget a nevelésnek legalább is oly fontos külső segédeszközei, mint pl. nálunk az óravázlat. Hasznukról évszázados viták folynak s e diskusziók mindmáig elevenen élnek, megőrizve az angol iskolákban olyan színeket, amelyek valamikor a 14. században lopóztak be a komor középkorból. Meg akarod érteni a sajtóságos angol sportszellemet? *Berg Pál* végigvezet ennek a kérdésnek az egész történetén s ha közben óvakodik is elmondani saját véleményét a dologról (erre a saját véleményre sokszor lennének erősen kíváncsiak!), mégis *Próbakő* módjára forogai és bohóckás fényt vet, hogy . . . lássunk!

Komoly nyereség és komoly ígéret ez a munka. Nyereség minden igazi olvasó számára, aki a száraz pedagógiai könyvek után növekvő érdeklődéssel méltányolja és ígéret a mi számunkra, akik a legnagyobb elismerést adjuk meg *Berg Pálnak* most és várjuk a következő írást.

Dr. Aldobolyi Nagy Miklós.

Dr. Tihanyi Tibor: Úriasan, finoman. (Villámszabályok az illemtanból diákok számára. A Szent István-Társulat kiadása, Budapest 1938. 40. oldal.

Az izléses külsejű kis könyvet a legnagyobb érdeklődéssel vettük kezünkbe: ha valaha, úgy most, a kor általános eldurvulása és az *Ortega*-i „*elégedett fiatalúr*” térhódításának idején van szükség arra, hogy a modern értelemben vett „*úri*” viselkedésre oktassák a diákokat. Emeli a könyvecske értékét, hogy szerzője maga is tanármegpedig a javából: piarista, tehát naponként alkalma nyílik, hogy illemtanát a gyakorlatba is átültesse.

„*Van üres főmavadászat, amely nagyképűvé és mesterkéltté teszi az embert. De vannak bizonyos szabályok, amelyek nincsenek benne sem a Tízparancsolatban, sem az országok törvénykönyveiben, mégis kötelezők és nélkülözhetetlenek. Hiába végzed el a gimnáziumot és az egyetemet, hiába leszel tekintélyes állású méltóság, ha az életnek ezeket a hajszálfinom fegyelmi szabályait nem oltottad véredbe, fölkapaszkodott és faragatlan alaknak fognak tartani és — hacsak lehet — elkerülnek.*” Így vezeti be *Tihanyi Tibor* mondanivalóit és — dicséretére kell ideírunk — ez a nemes, mesterkéltiséget kiírtani vágyó, de minden erőnyalappal rendelkező illemtanbályt felkaroló szellem tükröződik a következő lapokon is. Gyakorlati csoportokba foglalja a tudnivalókat; szól az ajándékozásról, az alárendeltekkel szemben tanúsítandó viselkedésről, a beszédéről, magatartásról, gyász, kirándulás, szórakozás, tánc látogatás, vendégség, utazás, stb. esetén és nem mulasztja el a figyelmet felhívni olyan jelenségekre, amelyek sajtóságosan a mai kor kinövéséi: megrója a démoni hosszúságú a növesztett karmokat, a lakkozott körmöket, modoros beszédmódot, a közönségesbe átvezető diák-szólamokat, a sport túlhajtásait és végül a hetykeséget templomban, utcán, otthon és iskolában. Csupa olyan tanács van ebben a könyvben aminek, ha csak tizedrészét is fogadta meg a diák, nagy hasznát veszi.

Negyven oldalra természetesen nem lehet összesűríteni mindazt, ami tanári